

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Ameriški križarji varujejo nevtralnost pred virginskimi rti.

Nemška trgovska potapljača lahko odrine vsak trenotek.

ELEKTRIKA NIMA SPOŠTOVANJA DO ŠKOFOV. — STRAŠEN VAL VROČINE ZAHTEVA ŽRTVE. — PAJETA NA PSE! — ŠTEVILO DELAVSKIH ŽRTV V CLEVELANDU NARAŠČA. OMEJITVE ZA GRADNJO NEBOTIČNIKOV. — ZAGONE-TEN UMOR. — PONEBEREČNA SAMOOPERACIJA. — NOVA POŠTNA POGODBA S KITAJCEM.

Milčarji dobe inozemsko doklado.

Washington, D. C., 27. julija. — Generalni tajnik Daniels je namigal, da bo križar "North Carolina" križal ob virginjskih rtih in pa, da bojnje ladje ne kršijo nevtralnosti.

Baltimore, Md., 27. julija. — Kapitan Paul Koenig, zapovednik nemške potapljače Deutschland, je sahteval listine in submarinske pripravljene, da vsaki trenotek driske po zalivu Chesapeake v Atlantik.

Kapitan je prošil, da se listina nekaj časa obdrži tajno. Pristojni kapitan Ryan je brzojavil kapitanovo željo v Washington, koder je prišel povoljen odgovor.

Indianapolis, Ind., 27. julija. — Vsa oborožena bandita sta crops East Tenth Street Bank in odnesla \$1,500 do \$1,800. Blagajnik I. B. Tillman se je roparjema povahil v braj, pa ga je eden tovarjev udaril s samokresom po glavi, da se je sgrudil na tla.

Washington, D. C., 27. julija. — \$12,000,000 so dodali vojna proračuna, da dobe milčarji, ki delajo službo od mehikanske in inozemsko doklado.

Po zakonih so vojaki, ki opravljajo službo v inozemstvu, opravičeni do 20 odstotkov izredne dohoda.

South Bend, Ind., 27. julija. — Pri cirkuski paradi v Lagrange, Ind., je sdivljalo sedem slonov. Metala je panika, vendar pa ni bilo druge ikode kot par polomljenih kočaljev. Pet slonov so smalo ujeti, dva pa še lova. Točler je kazal 102 stopinj.

Seattle, Wash. 26. julija. — Levi akunar "Great Bear," ki je premljen tudi s strojem, ki ga nastuje kapitan Louis Lane, man raziskovalec Ledenege mornarice, in John Borden iz Chicaga, se odplul od tukaj proti severju, da se združi z Vilhjalmurom Steansonom, kanadskim raziskovalcem, ki je pred tremi leti odplul arktične vode.

Carlisle, Pa., 26. julija. — Rev. William Perry Eveland, misijonari škof metodistske episkopalne cerkve, je šel lovit ribe k Mount Holly Springs. Ko je lovil ribe, se je dotaknil z jelekno palico žice, skozi katero je šel električni tok, ki ga je na mestu vbil.

New York, 26. julija. — Kdo ne pozna "Rešilne armade," ki ob večerih, sobotah in nedeljah prepeva psalme, priporoča vodo in prosjači ob cestnih vogalih. Mnogi ljudi je mislilo, da je to organizacija beračev, ki živi od danes do jutri. Te dni se je pa dokazalo, da se vsi motijo, ki tako sodijo.

Ko so uradniki te organizacije prosili na vikem sodišču v Brooklynu, da se na del njih lastnine kajzi intabuliran dolg, se je izkazalo, da je lastnina organizacije v Združenih državah vredna \$353,179.

Chicago, 26. julija. — Val vročine, ki se je predvečernim razlijem prek Združenih držav in Kanade in povzročil, da je živo srebro splezalo v sedem in štirideskih mestih nad 90 stopinj, mej-

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Splošno glasovanje železniških uslužbencev je končano.

Pleskarji ne verjamejo v obljube žolskega sveta v Chicagu.

Zavarovalni agentje ne bodo biti ponižni sužnji.

Splošno glasovanje železniških uslužbencev.

Cleveland, 26. julija. — Danes konča splošno glasovanje 300,000 železniških uslužbencev, ki zahtevajo osemurni delavnik in plačo in pol za nadčas. Ogromna večina jo povsem neresnična. Železniške žake družbe ne priznajo zahtev.

Prizadeti so strojevodje, kurjači, sprevodniki in zavirali. V mnogih sekcijah jih je glasovalo nad 90 odstotkov za štrajk.

Železniške družbe stokajo in jokajo, da jih bo stalo najmanj \$100,000,000 na leto več, če dovolijo osemurni delavnik. Ta trditve je povsem neresnična. ežleznike družbe naj pomnože število uslužbencev in urede bolj pametno obratovanje vlakov, pa pojde tudi brez \$100,000,000. Če pa železnike družbe nočejo tega izvršiti, naj pa nosijo tudi posledice svojega početja.

Štrajkarji so streljali na parnik Evánsville, Ind., 26. julija. — Kapitan parnika "John L. Lowrey" izjavlja, da so štrajkarji iz Bosciclara streljali na parnik. Pravil je tudi, da so streljali na dom ravnatelja Hansona.

Take pripovedke so malo verjetne in imajo namen, da governer odredi milico na pomoč podjetnikov.

Kajpa če so streljali najemniki? Štrajkarji nimajo od takega streljanja nobenega dobička.

Delavski department ne bo pomagal slomit štrajkov.

Washington, 26. julija. — Zveznega delavskega departamenta se ne more izrabit za uničenje stavk, se je izjavil tajnik Wilson napram vsem uradnikom in uslužbencem departamenta.

Delodajalci bi najbrž radi imeli, da bi delavski department oglašal zanje, da potrebujejo delavce tam, kjer je stavka. Iz te moke ne bo kruha, ker Wilson meni, da je bil delavski departament ustanovljen, da uravnava spore med štrajkarji in delodajalci, ne pa da neti spor in nesporazum.

Na čigavi strani je vedno pravica?

Menominee, Mich., 26. julija. — Okrožni sodnik Flanagan je izdal začasno sodnijsko prepoved, ki prepoveduje štrajkajočim delavcem razpostaviti stavkovne straže okoli Prescot Iron Foundry.

Pri sodnijskih prepovedih ne gre za to, na čigavi strani je pravica, ampak prepoved je za deloda jalce najboljše sredstvo, da zlomi štrajk, ker je prepovedano štrajkarjem celo govoriti s stavkokazi, da bi jih z mirno besedo opozorili na njih nisko delo.

Odlomba v pravič unijskih odbor-nikov odložena.

Chicago, 26. julija. — Sodnik Scanlan si je pridržal odlombo do četrtega, če dovoli 14. obsojenim odbornikom novo obravnavo. V splošnem sodijo, da sodnik ne dovoli nobe obravnave; če se to zgodi, bodo obsojeni odborniki takoj vložili priziv na višje sodišče.

Štrajk pleskarjev traja nadalje.

Chicago, 26. julija. — Stavka pleskarjev še traja, ker žolski svet noče odtegniti pogodbe delodajalcem, pri katerih so zaposleni neorganizirani delavci, ampak je organizirane pleskarje tolažil le z obljubami.

Žolski svet je predlagal, da vbo doče dobe delo le unijske tvrdke, če proglase štrajk takoj končan. Ker žolski svet dela take obljube od leta do leta, je unija

pleskarjev in sobnih slikarjev izjavila, da na take obljube ni ne da.

Druge stavbinske organizacije so izjavile, da pokličejo delavce na štrajk, če žolski svet ne odneha.

Zakon za preprečenje stavk ni dossegel namena.

Denver, Colo., 26. julija. — Nad dva sto pekov v dveh največjih pekarnah, v kateri pečejo prepečenec, je zastavkalo, ker državna industrijalna komisija ni mogla zadovoljiti delavcev.

V državi Colorado obstoji zakon, da se mora 30 dni pred stavko obvestiti industrijalno komisijo. Pekovski pomočniki so obvestili komisijo, ki se je pa pridružila imenuju delodajalcev, ki so izjavili, da ne morejo povisati plače. Delodajalci so rekli, da jim povisajo plačo, če iztopijo iz unije. Na to neramno izjavo so pekovski pomočniki odgovorili s štrajkom.

Delodajalci očitno brijejo nore iz zakonov, ker oglašajo v listih za delavce in ne povedo, da je štrajk.

Pekovski pomočniki so se organizirali lani, ko so jim delodajalci hoteli odtrgati plačo.

Stavka agentov pri zavarovalnih družbah.

New York, 26. julija. — Agenti zavarovalne družbe Prudential Life Insurance Co. so zastavkali, ker je družba odpustila petdeset agentov, ki so se pridružili uniji. Do sedaj jih stavka 6,000 v New Yorku, Brooklynu, Long Island Cityju, Jersey Cityju, Passaicu, Hobokenu, Bayonu, Philadelphiji in drugih mestih.

Voditelji strokovno organizirane delavstva pričakujejo, da število stavkarjev še danes naraste v vzhodnih mestih na 8,000, v nekaj dneh pa na 13,000 v vseh Združenih državah.

Stavka je pravo presenečenje za kapitaliste, ki so smatrali zavarovalne agente za najbolj potrpežljive in ponižne sužnje, ki se klonijo vsakemu nasilstvu.

Kapitalisti bodo doživeli še druga razočaranja, ker vrč hodi le toliko časa po vodo, da se vbiže.

Krojaška stavka bo kmalu končana?

New York, 26. julija. — Sporazum, ki bo napravil konec stavki, katere se je udeležilo 60,000 krojašev in šivilj, se je dosegel po polnoči na konferenci, katere so se udeležili zastopniki organizacije in delodajalcev. — S tem se ni rešeno, da so zadovoljni tudi štrajkarji.

Stavka cestnoželezniških uslužbencev se širi.

New York, 26. julija. — Stavka cestnoželezniških uslužbencev v Yonkersu, N. Y., in v sosednjih mestih se širi. Družba se trudi, da bi dobila stavkokaze, pa ji je spodletelo.

Nad 100,000 oseb je moralo po svojih poslih peč, ali po je moralo najeti vozove, avtomobile ali kočije, če je hotelo izvršiti opravke.

Kokomo, Ind. 25. julija. — V Kokomo Steel & Wire Co., izbruhnila je večerj stavka, žičarjev, ker operatorji nečejo dovoliti v malenkostno 15. odstotno povisane plače. Tu je namreč plača še vedno ista, kot je bila pred desetimi leti, medtem ko so se življenske potrebščine podražile od 40 do 60 odstotkov.

Rojaki, ne hodite sem za delom, daal vas bodo sladkoustni agentje morda vabili. Tu je stavka in kdor ob času stavke dela, je skeb. (Dalje na 4. str., 6. kol.)

Ofenziva zaveznikov na treh frontah.

Pri Verdunu grme le topovi.

ANGLEŽI SO OSVOJILI VAS POZIERES. — NEMCI SO VSTAVILI NAPAD MED POZIERESOM IN MAUREPASOM. — RUSI NADALJUJEJO S PREHODOM PREK SLONOVKE. — RUSKE ČETE SO PRIMARISRALE V ERZINGAN. — PO AVSTRIJSKEM POROČILU JE POLOŽAJ NA RUSKI FRONTI NEPREMENJEN. — KLERIKALCI NASPROTNIKI SVOBODE V MEXIKI.

Turčija je poslala Avstriji pomoč?

KADNJE VESTI.

Berlin, 27. julija. — Sodišče za uplombe na morju je odločilo, da se smatra angleški parnik "Appam" uplenjenim. Zlato v vrednosti \$180,000, ki je bilo na parniku, se izroči državnemu zboru.

Buenos Aires, Argentina, 27. julija. — Sir Ernest Shackleton, britski antarktični raziskovalec, je dospel do ledenega polja v Južnem ledenem morju, da reši dvaindvajset moč, ki jih je pustil v aprilu na otoku Elephant.

London, 27. julija. — Nemci so očekutirali šest civilstov v Ghentu, ki so bili spoznani krivim voharstvom.

Ottawa, Ont., 27. julija. — Kanada ima vsaki dan en milijon vojnih strojkov.

Berlin prek brezšotne postaje Sayville, L. I., 27. julija. — Nemška potapljača je napadla angleški drodnat pri otoku Orkney in ga dvakrat sadala s torpedom.

Splošni pregled.

Splošni položaj je vedno bolj in bolj neugoden za obe centralni državi in za Turke. Berlin, Dunaj in Carigrad sicer izražajo vsak dan nade, da bo kmalu konec vsakega od njih. Sedaj se ni omešalo. Danes poročenta o nadaljnjih dveh vseh: Angleži so okupirali vso vas Pozieres in za vajo so osvojili dva močna nemška zakopa. Že od nedelje, ko so prvič prišli Angleži v Pozieres, so Nemci imeli pol vasi v svoji posesti in samo cesta je delila oba sovražnika. Nemci so spremenili vsako hišo, ki so zidane iz kamna, v trdnjavo s strojno puško. In za te pol vasi je trajala divja bitka celih 72 ur; glasom poročil ni bila to navadna bitka, temveč barbarško klanje na nož in bajonet, s katerimi so se Angleži in Nemci zaganjali drug v drugega kakor besne zveri. Angleži so dobili vso vas v svojo pest šele tedaj, ko so pobili vse Nemce v hišah razen par vjetnikov. Samoumevno je, da so Angleži tudi imeli grozne izgube. Pozieres leži okrog šest milj južnozapadno od Bapaume in tam se križata dve cesti, Albert - Bapaume in Thiepval - Louneval. Na francoskem bojišču južno od Somme je še vedno odmor, menda zaradi megle in dežja, ki je razmočil tla do kolena in spremenil zakope v potoke.

Drugi vspeh beležijo Rusi v Armeniji, odkoder prihaja vest, da so Turki ostavili Erzingan, drugo važno trdnjavo za Erzerumom, ki se nahaja petdeset milj južno od Balburta. Ruske armade se bližajo Erzinganu od dveh strani: od severoztoka in od zapada ob reki Eufkrat. Do zdaj so Rusi prodrli dvesto milj daleč v turško Armenijo in to v kraje, ki so najbolj gorati in kjer so ceste najbolj pomanjkljive.

V Rusiji nadaljujejo Rusi v ofenzivo od Rige do Karpatov. Berlin zopet priznava, da je general Linsingen umaknil nekaj svojih čet južno od rečice Slonovke v Volhiniji.

Italijani so večerj poročali o zavzetju gore Cimone na Tirolskem in danes zopet ponavljajo isto poročilo. Razentega pravijo, da so napredovali za nekaj metrov na planjavi Asiago.

Nemci zopet bombardirajo Verdun in francoski topovi odgovarjajo.

Iz Berlina je prišla vest, da je Turčija poslala kos armade v Avstrijo, da pomaga odbijati rusko

ofenzivo v Galiciji. Turki so že na potu čez Srbijo.

Uradna poročila slede:

Angleško poročilo. London, 26. julija. — Vas Pozieres je zdaj vsa v naših rokah. Zapadno od vasi so naši teritorijalec osvojili dva močna nemška zakopa. Zajeli smo nekaj vjetnikov in med temi pet častnikov. Drugod ni nobenih izprememb.

Francosko poročilo. Pariz, 26. julija. — Razen hudega bombardementa v okolišu Lauffe pred Verdunom ni ničesar važnega poročati.

Nemško poročilo. Berlin, 26. julija. — (Zapadno bojišče) — Po brezuspešnih angleških napadih 22. t. m. so večerj napadli Angleži in Francozi skupaj na fronti med Pozieresom in Maurepasom. Napad je bil ustavljen po hudem boju z bajoneti. Francozi so tudi danes zjutraj napadli naše postojanke južno od Estreesa. Vse druge napade smo odbili in sovražnik je imel velike izgube. Brandenbur. grenadirji s galantnim 104. asbonskim polkom vred so se sopot odlikovali v večerjnjih bojih istočno od Posiere in v noči 24. julija. V okolici Meuse in Guillemona. V okolici Meuse (pred Verdunom) se vrše vroči artiljerijski dvoboj na obeh straneh reke. Na levem bregu so bili malenkostni spopadi z ročnimi granatami, dočim je na desnem bregu sovražnik skušal s ponovnimi napadi reokupirati pozicije na griču Froide de Terre, toda naš zastor topniškega ognja ga je ustavil. Severno od Balleh-villerja, v gornji Alzaciji, so naše patrolje privedle trideset francoskih vjetnikov. Laftnant Baldu-mus je izklatil francoski biplan blizu Binarville. To je že njegova četrta žrtve.

(Iztočno bojišče) — Napadi ruskih posadk južnoistočno od Rige in ruskih patrolj na Dvini so bili odbiti. Sovražni napadi na našo fronto južno od Slonovke in južno od Barestička so nas prisilili, da se je gen. Linsingen umaknil na majhnem kraju naše prve obrambne črte. Zapadno od Burkanova smo zrušili na tla ruski aeroplan.

Rusko poročilo. Petrograd, 26. jul. — Prehod naših čet čez reko Slonovko, ki se izteka v Štir, se nadaljuje nepretrgano kljub sovražnemu topniškemu ognju. Tokom večerjnjega dne smo vjeli okrog tisoč Nemcev in vplenili štiri topove ter pet strojnih pušk, katere smo takoj namerili na sovražnika. V noči 24. julija so naši regimenti pod generalom Šaharovom vdrl čez žieno omrežje pri Slonovki. V okolici Lečni se nadaljuje huda bitka. V cestnih bojih pri zavzetju vasi Golléan, o čemur smo že poročali 24. t. m., smo vjeli 77 Avstro-Nemcev in vplenili dva topova. V okolišu Breze, Fundula in Moldave, zapadno od Kimpolunga (v kar-patskih gorah), so tri sovražni polki napadli našo kavalerijo. Sovražnik je bil odbit. Dne 23. t. m. je okrog petdeset kozakov napadlo sovražnika v Gurafontini, trideset milj severozapadno od Kimpolunga in vjeli so 57 moč in sedem častnikov. Naša flota na jezeru Mladzol, istočno od jezda Naroč, je zadnje noč bombardirala vse sovražne pozicije na obrežju. V okolici Škrolova, severno-isto-

(Nadaljevanje na 3. strani, 1. stopec.)

Izbaje dnevno razen nedelj in praznikov.
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne
vratajo

Narodina: Zgodilnice države (loven
Chicago) in Canada \$2 na leto, \$1.50 na pol leta
in 75c na tri mesece; Chicago in Immigration
\$2.50 na leto, \$1.25 na pol leta, \$1.15 na tri
mesece.

Naslov na vas, kar ima stik s Natom:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovak National
Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVAK NATIONAL
BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except
Chicago) and Canada \$2 per year; Chicago and
foreign countries, \$4.50 per year.

Address:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

**Dvojezičnost kapita-
lizma.**

Kapitalizem ima dva jezika. Z
enim jezikom govori ljudstvu, ga
podpira in mu meče pesek v oči,
z drugim jezikom pa govori vele-
trgovcem, finančnikom in indu-
strijalcem in jim s treznimi beser-
dami svetuje, naj bodo mirni,
trezni in previdni.

Dvojezičnost kapitalizma se je
vprav sedaj, ko je angleška vla-
da postavila ameriške trgovce, ki
tržijo s sovražnikom, na črno li-
stino, pokazala v pravi luči.

"New York World", ki je v u-
vodniku gorke povedal angleški
vladi, modruje takole:

"Vpriču dolgo trajajočega brit-
skega pritiska na našo trgovino in
nedopustnega poseganja v našo
pošto, naj se nikar ne gubi preveč
časa z argumentiranjem o zadnje-
m sovražnem činu ...

Čas, da se arečamo, je tukaj.
Moč te dežele, da napravi škodo
Angliji, je tako velika, da smo pre-
senečeni vseh stupidnosti minist-
strstva, ki zlorablja moč na mor-
ju na našin, da vabi, da se ji šilo
vrne za ognjilo."

To je kapitalistični dnevnik
prinesel za ljudstvo, da ga podžre
proti samoblastvenemu postop-
nju Anglije. Mnogo ljudi šita te
podžigajoče besede in ponosno
razmišlja o moči, s katero Angli-
jo lahko vržemo na kolena. Neka-
tere ljudi take besede tako nav-
dušijo, da pravijo v svojem nav-
dušenju: "Le po njih, dajmo jim,
maščujemo se, saj nas vabijo, da
jim vrnemo šilo za ognjilo."

V "New York Journal of
Commerce," ki piše za interese
ameriških trgovcev, finančnikov
in industrijalcev, najdemo seveda
druge besede: "Angleško minist-
strstvo ni neumno, izvršilo ni naj-
manjšega pritiska. Vlada Velike
Britanije, prepoveduje celo svo-
jim podanikom tržiti s sovražni-
kom, pa ravna pravilno." Pod
tem modrovanjem nadaljuje:

"Velika Britanija ima brez
dvoma pravico kontrolirati trgo-
vino svojega ljudstva in ljudi, ki
bivajo v njenem cesarstvu, četudi
škodi trgovini drugih narodov.
V svoji politiki se lahko zava-
me za svobodno trgovino, lahko
se pa tudi varuje, da prepove tr-
govino, če tako zahtevajo narodni
interesi, ne more pa te politike
vaviliti drugim. Drugi lahko valed
tega trpe; ali to je nekaj, kar se
ne da odvrniti pri trgovini s tu-
jo deželo."

Trgovski list s temi besedami
odločno svetuje ameriškim trgo-
vcom, finančnikom in industrijal-
cem, da si naj nikar ne belijo
glave, če je angleška vlada postavi-
la nekaj ameriških trgovcev na
črno listino. Angleška vlada je bi-
la do tega koraka opravičena, ker
ima pravico svojim podanikom u-
kazovati, s kom naj tržijo.

Malo nižje trgovski list postavi-
lja na laž "New York World,"
"da mi lahko napravimo 'škodo'
angleškimi kapitalistom, če jim vr-
nemo šilo za ognjilo", ko pravi:
"Govorčenje o škodovanju a-
meriški trgovini ne more biti res-
no, če vzamemo v poštev ogromen
dobiček, ki ga ima ameriška tr-
govina od zaveznikov."

Trgovski list pravi trgovcem,
da lahko napravimo veliko škodo
Angliji, ali to se lahko le zgodi na
račun ameriške trgovine, ki izgu-
bi dobiček, ki prihaja od zavezni-
kov.

Tako kot modruje trgovski list,
visti tudi praktični ameriški
velitrgovci, finančniki in indu-
strijalci. Pri njih odloči le "biz-

nis" in ne patriotizem, ki je le na-
menjen za ljudstvo.

**Število delavk na An-
gleškem maršača.**

Po neki neoficijni cenitvi zdaj
dela v angleški industriji do 7,
000.000 žen. Mladi mož in mož v
srednjih letih, sta skoraj popolno-
ma izginila iz londonskih ulic, pa
tudi mož v uniformi, novopečenih
vojakov, ne bo kmalu videti v
Londonu. V tovarnah so prevzele
žene mesta v vojno vpoklicanih
mož. Žene niso šle le v tovarne,
ampak najdemo jih tudi v polje-
delstvu, sploh povsod, kjer pri-
manjkuje mož. V mleknarjah in si-
rarnah na Škotskem in v North-
umberlandu delajo, večina žena,
v Devonshiru in drugih okrajih,
kjer se počajo z živinorejo, po-
molzejo krave dekleta, preden
gredo kjutraj v šolo.

Žene v moški delavni obleki
stoje v tovarnah za strelivo pri
stružniku in drugih strojih, kjer
delajo dvanaest ur dnevno. Na
omnibusih opravljajo službo ko-
šičarjev, delajo kot vozniki in o-
pravljajo sto drugih del, ki so jih
preje vrtili možki. Na Angleškem
ni danes prav nič pesenotljivega,
videti ženo ali dekleta v moški
obleki, če opravlja delo, pri kate-
rem se je ženska obleka izkazala
za nerabno.

Največ sen dela v tovarnah za
strelivo. Mnogo žen, ki delajo sedaj
v teh tovarnah, so bile preje mo-
distke, šivilje, študentke itd. An-
gleško ministrtvo za strelivo je
ustanovilo kakšnih 76 obrtnih šol,
v katerih pripravljajo dekleta za
ločja dela v tovarnah za municij-
jo. V vladnih pisarnah, pri sava-
rovalnih družbah in v trgovini
dela na tisoče deklet. Ministrtvo
za notranje zadeve je izdalo knji-
žice, ki pojasnjujejo, v kateri
stroki lahko delajo žene. V knji-
žicah so tudi navedeni zakoni za
varstvo žene v tovarni, ki so od-
praviljeni. V teh spisih posebno
razpravljajo o lončarski, opekar-
ski in papirni industriji.

Odkar je izbruhnila vojna, so
žene, ki so prevzele mesta mož, o-
senili takole:

December 1915	267.000
V vseh industrijah	267.000
February 1916	300.200
V vseh industrijah	300.200
April 1916	375.000
V vseh industrijah	375.000
December 1915	70.300
Izdelovanje strojev	70.300
V kemični industriji	9.600
V tekstilni industriji	57.600
Obleke in uniforme	39.400
V čevljarški industriji	29.500
V papirni in tiskarski industriji	22.500
V lesni industriji	11.400
V drugih industrijah	27.000
April 1916	117.400
Izdelovanje strojev	117.400
V kemični industriji	16.200
V tekstilni industriji	73.400
Obleke in uniforme	42.300
V čevljarški industriji	35.000
V papirni in tiskarski industriji	23.000
V lesni industriji	17.400
V drugih industrijah	37.000

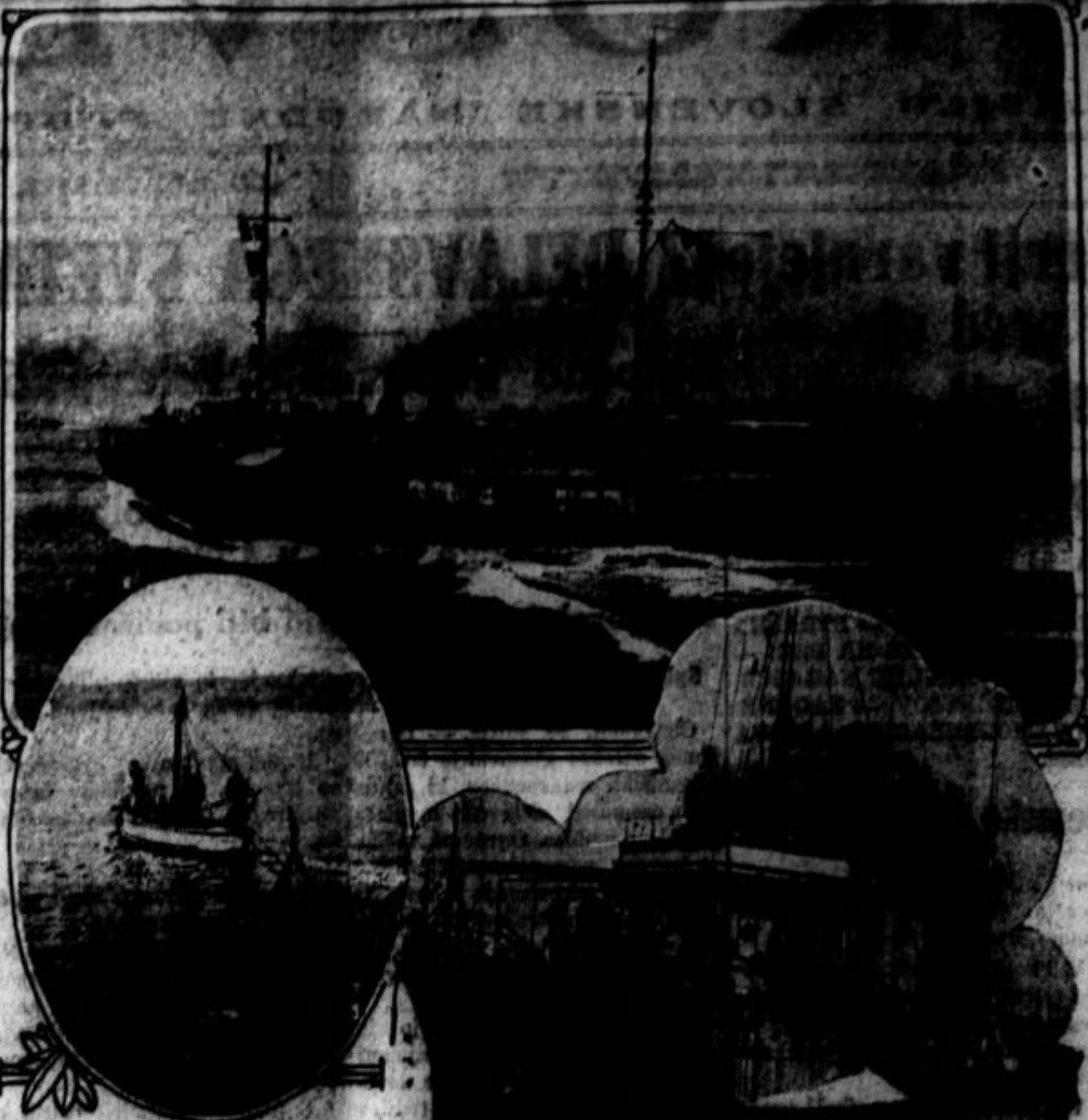
Žene niso pognali v tovarne le
v Nemčiji, ampak šle so v fabri-
ke v vseh državah, ki so zaple-
tene v vojno.

DOPISI.

Primrose, Pa.
Ker se nihče ne oglasi iz te ma-
le naselbine, hočem jaz malo po-
ročati o naših delavskih razme-
rah. — Delamo s polno paro, za-
služek je pa odvisen od prostora.
Nekteri zaslužijo dobro, drugi pa
sopet slabo. Sedaj nam primanj-
kuje železniških vozov, ker nam
jih ta beraška R. R. kompanija ne
more dobiti dovolj.

Za delom ne svetujem sem ho-
diti, ker se stanovanje teško dobi.
Velika nesreča pripetila se je tu
rojaku Fortunat Maček-u, dne
17. julija. Popravil je eno glav-
nih prog v rovu in ker ni imel no-
benega novega šebija pri rokah,
hotel je starega s kladivom toliko
poravnati, da bo za rabo. Pri tem
pa mu je šebelj tako nesrečno od-
letel v desno oko, da mu je ta-
ko isteklo. Taka je pot uboze-
ga trpnica.

Omenjeni rojak je član našega
društva "Narodni Ovet," šte-
v. 231 S. N. P. J., kar mu bode vsaj
nekoliko olajšalo njegovo nesre-
čo. Rojaki, ki še niste pri društvu,

Photos by American Press Association.

Slika predočuje dva razruševal-
ca in eno majhno ladjo za pokla-
danje morskih min.

Razruševalci igrajo veliko ulo-
go pri iskanju sovražnih ladij in
zasledovanju sovražnih torpe-
dovk.

pristopite, dokler je čas. Pri S. N.
P. J., se lahko zavarujete visoko
ali nizko, kakor Vam drago.
Pozdrav vsem članom S. N. P. J.
Anton Skopar.

Cleveland, O.

Tam doli pod košatimi hrasti
in topoli Jenkovih farm je šudo-
vitó oživilo in zamrgolelo. Zdelo
se je, da se pripravila velikanška
ofenziva zaveznikov. Sovražna ta-
pove in mortarje, markirali so o-
krogli sodčki piva. Kratko redmo
bila je sbrana velika množica lju-
di in kaj je to pomenilo, vam ta-
koj povem, samo če me ne prehi-
ti Korobač pl. Gajžla, z svojim
"luftšifom."

Kip boginje Svobode se je zma-
jal, ko je popotnik iz Clevelan-
da stopal mimo njega, ne videč
onega, ki je hotel loviti ribe v
Michiganskem jezeru, pa je mesto
ribice vjel le del mojih duhovitih
poezij. Malo se mi je "feršmagalo,"
ker jih ni priobčil v prvotni
krasoti, ampak jih je spreobrnil,
kot kovač rajejo v pondeljek zju-
traj. (Saj pravijo, da se še lon-
čen pišker obrne, če ga je treba
zajiti! Op. pomož. uređ.)

Osoda clevelandskih kar zanes-
la me je na Jernikove farme, kjer
je dr. "Vodnikov Venec," šte-
v. 147 S. N. P. J. priredilo svoj pik-
nik. Kdaj in kako se je pričelo
vam ne bom pripovedoval, ker ta
ni tako važno. Kar sem videl je
bilo približno tako: Naš komični
muzikant stisnil je svojo harmo-
niko, deklška prsa so zadržela
in par trenutkov nato, se je že vse
vrtelo, dekleta in fantje, starina
in mladina, kruljevo in postavno
Mi ki na te pristne staroslovanke
navade ne damo nič, stali smo pri
bari in pridno gasili goreči ogenj
žeje. Med plesom se je glasilo v
hrano petje, kri nam je zalavola-
ra po žilah, postali smo si doma-
či, razposajeni, prav kot bratje
med brati.

Sledila je licitacija one živalice,
o kateri je bilo že poročano v li-
stih. Sobr. Vidmar nam je v krat-
kih, pa jedrnatih besedah pove-
dal življenjepis te, nekoliko ge-
neralu Carranzi podobne živalice,
ki je prišla celo tam od našega
slovenskega Triglava, na svobod-
na ameriška tla, pa še kar brez
prestopnega lista. Kar se eden iz
med poslušalcev oglasi in pravi,
da ni treba toliko ongoviti, češ saj
vendar vsak vidi, da plemenita
živalica ni nič drugega, kot čisto
navaden starokrajški kozel. Kozel
pa tudi v Ameriki ne marjka,
tako med dvoparkljarji kot med
enostavnimi parkljarji.

Govori so se nato zaključili in
pričela se je licitacija, ki je bila
polna humorja in zabave. Bogovi
s kozlom vred, so bili naklonjeni

sobr. Štrifofu, ki je postal legiti-
men lastnik drznega kozla.

Tudi dirka dolgokrakih mlade-
ničev bila je zanimiva. Zaletelo
se jih je pol regimenta, ali dva sta
poljubila mater zemljo precej, ko
so bile izgovorjene osodepolne be-
sede: ena, dve, tri! Ostali so še
sopihali nekaj časa, pa so odneha-
li, ali pa zostali drug za drugim
in nagrado (škatljo smodk) odne-
mal je član dr. Vodnikov Venec.

Še več smeha in zabave je bilo
pri deklški dirki, to pa iz vzro-
ka, ker naša sedanja moda ovira
Evine hčerke, pri širokih kora-
kih. Pa hlače so vsakdanja stvar,
vsaj tako je nekvoj pisal Terbov-
čev, ko še ni imel svojega jezičnega
dohtarja Korobača s seboj.

Veselica se je vršila ob zelo le-
pem vremenu, in v splošno zado-
voljstvo občinstva. Le zmanjkova-
lo je pijače in prigrizka, ker se
nisimo nadejali tolike vdeležbe.
Dobro je bilo, da smo imeli vino
in rečem vam, da žlahtna obihška
kapljica je vredna tega imena. —
Boj za sladoleđ bil je strašanski
in ves je bil prodan v najkrajšem
času. Brhki prodajalki ste potem
vsakemu, ki si je zaželel sladole-
da, pokazali malo "springičko,"
ali po domače povedano pišček, ki
se je po nenaravnih zakonih izle-
glo v ledu.

Končno naj v imenu članstva
in na svoj lasten račun, izrečem,
priarredno zahvalo sobr. tajniku,
predsedniku, sobr. Kuharju in
njegovji soprogi, za točno in fino
postrežbo.

Tudi vsi člani družine Česen, ki
so se toliko trudili ves čas zaha-
ve, zaslužijo vse priznanje. Pa da
ne bom vsakega posamič našteval
ker bi predolgo vzelo, rečem na
kratko: hvala vsem!
John N. Rogelj.

Detroit, Mich.

V dolžnost si štejem, da roja-
kom širom Amerike naznanim,
kakšne so tukajšnje delavske raz-
mere. Pred dobrim tednom je ne-
ki Hočvar v G. N. pisal, kako
dobre delavske razmere da so tu-
kaj, da se plača 50c na uro. Ker
imam skušnjo, lahko odgovorim,
da po 50c na uro zaslužijo le ti-
sti, ki znajo kako obrt kot mizar-
ji, strojniki itd. Navadni delavci
garajo za 18c, do 30c na uro. Za
zunanja dela kot recimo pri kon-
takterjih plačajo navadne delav-
ce po 30c na uro. Pri tem pa je
treba pomisliti, da po zimi ni te
vrste zaslužka in kadar dežuje se
tudi ne more delati na prostem.

Jaz nobenega ne vabim in nobe-
nemu ne branim sem priti, ampak
tisto, da zasluži vsak delavec po
50c na uro, naj si le iz glave izbi-
je, da ne bo potem razočaranja.
Prišlo jih je že mnogo za svojo

srečo tu sem, pa so kmalu zopet
odšli naprej.

Slovenecy je tukaj precej veli-
ko, ampak se medsebojno le malo
poznamo, ker smo preveč raztre-
seni. Imamo tri slov. podporni
društva, ki spadajo k različnim
jednotam, ali od vseh še najbolj
napreduje "Zveza Detroitških
Slovenecy," šte-
v. 121 S. N. P. J.

Imamo tukaj jugosl. socialisti-
čni klub, šte-
v. 114. Priporočal bi
rojacom, naj bi se začeli nekoli-
ko bolj zanimati za socializem,
ker le potóm socializma moremo
priti do prave svobode in bolj-
jih življenjskih razmer. Premislite, da
smo delavci opravičeni do vse-
ga, kar produciramo, dobimo pa,
po sedanjem družabnem redu, sa-
mo drobtinice.

Prva nedeljo v mesecu ima
klub sejo na 387 Ferry Ave. in na
to sejo vabim ne le vse sodruge,
ampak tudi vse one, ki še ne spa-
dajo k klubu, a se zanimajo za
socializem in za boljšo bodočnost
delavskega razreda.

A. Furlan.

Centerville, Iowa.

Ker se nihče ne oglasi iz te gor-
ke Iowe, vzel sem si jaz malo ča-
sa, da napišem par vrstic v Pro-
sveto.

Delavske razmere so tu dokaj
slabe, ker je Rock Island železni-
ca imela velikanske grmade pre-
moga nakupičene, menda is tra-
hu pred štrajkom. Mislim vendar,
da bodo enkrat tiste grmade po-
rabljene in da se z delom obrne
na boljše.

Ker tu ni Slovenecy, nimamo še
društva S. N. P. J. Kar je hrvats-
kih delavcev, so pa že večinoma
pri dveh ali treh društvih zava-
rovani. Iz tega razloga dodaj še ni-
sem mogel tu ustanoviti društva
S. N. P. J.

Tukajšni "duhovni oče" prav
po očetovsko skrbi za otroke ka-
tolških starišev. Vozi se namreč
okoli v avtomobilu in pobira otro-
ke za svojo katoliško šolo, ktero
je dal zgraditi pri cerkvi. Znano
mu je, da če bodo otroci pohajali
javne šole, se ne bodo dali, ko od-
rastejo, slepiti papeževim agen-
tom, zato pa ven iz javnih šol in
v famo šolo z njimi, da se jih po-
neumni, dokler so še mladi. — Da
svojim ovčicam vrše nekoliko pes-
ka v oči, dal je na cerkvenem
zvonu vrezati napis "Donset by
Croatian People." Zato bode baje
morala vsaka družina plačati
\$30.00. Kako se bo to plačilo zvr-
šilo, bomo šele videli.

Delavci, Slovenci in Hrvati, o-
klenimo se naše države S. N. P. J.
in skrbimo da postane ena naj-
močnejših slovenskih podpornih
organizacij. Agitirajmo za naš
dnevnik Prosveta, da pride v vsa-

ko hišo, kjer bivajo Slovenci in
Jugoslavoani.

Jos. Ozanich,
El. dr. "Slovenec," šte-
v. 75,
S. N. P. J.

E. Molina, Ill.
V tukajšnem mestu je le malo
Slovenecy, a še tisto, kar nas je,
sma tako raztreseni, da skoro
druga za drugega ne vemo. — De-
lavske razmere niso še prebale.
Samo v tovarnah za poljedelarske
stroje ("John Deere") kaže, da
bo štrajk. Organizatorji, ki skuša-
jo delavce organizirati v A. F. of
L. so marljivo na delu in torej
devni uspehi so prav zadovoljivi.
Plača v omenjenih tovarnah je
več kot sramotna in na zboljanje
morejo delavci upati le, če so or-
ganizirani.

Tudi organizirani delavci v R.
E. C. A., so še dolgo poganjajo
žalostnimi magnati za 8 ur
delavnih in še zboljanja na uro.
Na sednji konferenci se jim je
dalo odloga do 10. avg. in če go-
spedeje do takrat ne ugodijo s-
pravilnim zahtevam delavcev,
sledil bo štrajk.

Preč kratkim je v tukajšni Le-
comotive & Car Repairing Shop
ubilo nekega Grka, ki je dolga
leta garal za motogce. To mu je bi-
la sadnja nagrada. Pa kaj je go-
spedom kapitalistom za življenje
enega človeka, posebno če, če je
ta foreigner!

Vreme imamo tu prav polno,
samo malo preveč suho, dasi smo
blizu reke Mississippi. Toplota
se je zadnje dni zelo postavila,
ker dvignil se je od 85 do 115 stu-
pinj. No., pa tukajšni narodi so
na kaj takega že navajeni. Če se
hoče kdo pekla privaditi na tem
svetu, naj kar semkaj pride.
Rudolph Homotter.

Naznanila in vabila.

Collinwood, O.
Pevski zbor dr. "Mir," šte-
v. 142 S. N. P. J. opozarjam, da pik-
nik se bliža. Vsakemu pevca je
znano, da ima pevski zbor isti dan
prvič javno nastopiti in pokar-
tati dr. Mir in ostalemu sloven-
skemu občinstvu, kaj smo se v
tem kratkem času naučili.

Vljudno prosim torej vse pe-
ce, da se redno in polnostevno
vdeležo pevskih vaj, ktere še im-
mo do piknika. Pozdrav!
A. Mrmolja, zastopnik.

McKess Rocks, Pa.

Vljudno vabimo rojake iz Mc
Kess, Rocksa in okolice na pik-
nik, katerega priredi društvo
"Bratstvo v Slogi je Moč," šte-
v. 210 S. N. P. J. skupno s pevskim
društvom "Proletarec" dne 30.
julija t. l. Piknik se vrši v gornji
pred Dunkin Foundry Coraopolis
Pa. Začetek ob 10. uri predpold-
ne.

Vstopnina za moške je \$1.00, za
obitelj \$1.25, za posamezno žensko
50c. Za svežo pijačo in dobro za-
bavo bo skrbel odbor. Hrano tre-
ba prinesiti s seboj, dobilo se bo
pa tudi tam marsikaj za prigri-
zek. Vzemite Caraopolis karo do
kraja, nadaljna navodila bo dajal
pri izstopu iz kare, odbor pikni-
ka. Za obilen poset se vam o-
društva že poprej zahvaljuje!
Torej nasvidenje dne 30. julija.
Zapisnikar društ. šte-
v. 210.

VABILO NA VESELICO

pri otvoritvi dvorane, katero po-
redi društvo "Frostot," šte-
v. 106 S. N. P. J. v Imperial, Pa. dne
4. septembra t. l.

Društvo bode pričakovalo dru-
ga društva na kolodvoru ob 8.30
in 10.45 min. zjutraj na Imperial,
Pa.

Po obhodu sledi otvoritev dvo-
rane in nastop raznih govnikov.
Potem pa ples in vesela zaha-
va. Društvo bode spremljalo brat-
ska društva na kolodvor ob 4.30
in 7.35 min. zvečer.

Na svidenje dne 4. septembra v
Imperial, Pa.!

(X)

Ignac Mubeta.

"Hrib št. 304" je že predolgo v
časopisih. Čas je, da enkrat zleze
v luknjo.

Avstrija ni več dvojni monar-
hija, temveč trojna: avstro-
grško-ruska monarhija!

Wilson mora oštejlnjo verjeti,
da je Villa mrtev, dokler mu Car-
ranza oštejlnje ne sporodi, da je
živ. Do tega časa mora vladati v
štejlnja vera, da je Pershing na
lovu za Villinim grobom, da se
postavi spomenik.

EMILE ZOLA: DENAR.

Fantastični M-k. (Nadaljevanje)

Njegova sestra je pa bila v verem oziru precej napredna. Ker je bila od mladega prepričana sama sebi in je imela veliko prostega časa, je veliko čitala. Naučila se je štirih jezikov, prečitala je vsa večja dela tedanjih političnih ekonomov in filozofov in nekaj časa se je navduševala za socialistične ter evolucijske teorije. Toda časoma se je ohladila, k čimur je največ pripomoglo potovanje in bivanje v tujini daleč proč od civiliziranih ljudi. Kljub temu, da ona ni več verjela v verske dogme, ni nikdar spregledala brata zaradi njegove vere. Samo enkrat sta se razgovarjala o veri, pojavnosti vsekakor stališče in potem nikoli več. Karolina je bila zelo inteligentna ženska, čeprav priprišta, in dobre nature; bila je pogumna napram težkočam, ki so vstajale v življenju, in krepko se je upirala vsem krutostim osode. Edina žalost, katere ni mogla nadvladati in katere ji je večkrat parala sree, je bila, da je bila brez otrok.

Sakardu se je kmalu ponudila priložnost, da je storil Hamelinu majhno uslugo. Priporočil ga je svojim investorjem, ki so potrebovali inženirja za preiskovanje gonilne sile pri nekem novem stroju. S tem je Sakard sklenil prijateljsko zvezo s bratom in sestro in skoraj vsak dan je prebil uro ali dve v njunem parlorju, edini večji sobi v njunem stanovanju, ki je bila obnem inženirjeva delavnica in pisarna. V tej sobi je bila dolga miza za risanje, manjša miza, obložena s papirji, pol tuceta stolov in polica s knjigami. Ostalo praznoto sobe so nadomeščavale risbe na stenah; te risbe so predočevale celo serijo načrtov s okraski v svetlih, vodenih barvah na polah papirja, ki so bile pritrjene na stene s žebeljčki. Bili so to Hamelinovi projekti iz Sirije, njegov izum, na katerega je stavil vso svojo bodočnost. Vodebarvni okraski so pa bili delo Karoline, v katere je vpletla razne sličice iz Orijenta, tipe tamošnjih ljudi in njihove noše, ki jih je videla in risala na potovanju s svojim bratom po Mali Aziji. Karolina je bila torej tudi nekoliko slikarka, dašipavno se ni posebno zanimala za to. Dva velika okna, ki so dajala razgled na vrt sosedne palače Bolivarjev, so dajala v sobo precej dnevne svetlobe, ki se je mešala z risbami in barvami na stenah ter dajala sobi nenavadno aliko starodavne družbe, ki razpada v prah, a hoče zopet oživeti v pomočjo teh načrtov z matematičnimi črtami, podprta na trdnih nogah moderne znanosti. Sakard se je bil na prvi pogled zaljubil v tiste risbe na stenah in neprenehoma je ispraveval za pojasnila. In čimbolj je množil obiske v inženirjevo delavnico, tembolj se je navduševal za risbe in vodenobarvne sličice. V njegovi glavi se je pa porodila dalekosefna misel.

Nekega jutra je našel Sakard Karolino samo v sobi. Sedela je pri manjši mizi, ki je bila obnem njena pisalna miza. Bila je zelo slabe volje in brkala po nekaj listinah.

"Slabo nama gre, gospod Sakard. Jaz se sicer pogumno borim, ali zdi se mi, da naenkrat prihajajo na naju vse nesreče. Najbolj me pa muči slabost mojega brata, kajti on ni ustvarjen za boj; delo pa delo v miru, to je vse, kar njega zanima. Najbrž bom morala zopet služiti kot guvernanta, da mu pomorem in stiake. Taka služba se pa težko dobi in jaz ne morem opravljati navadnega dela kot dekla."

Nikdar je ni še videl Sakard tako prepudene. "Vraga! Ali je res že pri kraju?" je vzkliknil sočutno.

Karolina je molče priklimala. V tistem trenutku je izgledala, kakor da tudi njo že zapušta pogun. Tedaj je vstopil Hamelin in jo še bolj razalostil z novico, da se mu je ponesrečila njegova zadnja namera. Debele solze so ji tekale po licih, roki je položila na mizo in je molčala s povešenimi očmi.

In pomislite", je dodal inženir, obrnivši se proti Sakardu. "na istoku so pa milijoni, ki nas čakajo, če bi nam le kdo pomagal priti do njih!"

Sakard je molčal in ogledoval risbo na steni, ki je predstavljal visok paviljon v sredi številnih in obširnih skladišč.

"Kaj je to?" je vprašal radovedno. "O, nekaj, s čimer sem si preganjal dolg čas", odgovori Hamelin malomarno. "To je načrt bivališča v Bejrotu za ravnatelja nove družbe, o kateri sem že toliko sanjal. — Družbe združenih parnikov."

Inženirju se je razvozljal jezik in razkladal je podrobnosti načrta. Ob času svojega bivanja v Orijentu je spoznal veliko pomanjkanje pri prevažanju blaga in ljudi. V Marseillu je več parobrodskih družb, ali te družbe ubijajo druga drugo s blazno konkurenco in pri tem zanemarjajo parnike in dobro transportacijo. Njegova ideja je bila predvsem, da bi se vse te družbe zedinile v eden sindikat, v eno samo, veliko družbo s kapitalom več milijonov, katere bi potem izkoristila vse Sredozemno morje in ga spravila pod svojo kontrolo s ustanovitvijo plovnih črt do vseh pristanišč v Afriki, Španiji, Italiji, na Grškem, v Egiptu, Aziji in celo ob Črnem morju. Bil je načrt, za katerega se bi moral ogreti najbolj praktičen finančnik in tudi najboljši državljani, kajti jedro načrta je bilo: premagati Orijent in ga dati Franciji, a poleg tega bi nastale najtežnje zveze s Sirijo, kjer so široke ledine za operiranje s kapitalom na moderni način.

"Sindikati!" je mrmral Sakard. "Da, bodočnost je namenjena velikemu kapitalu in centraliziranim finančnim silam. Vsa industrija in trgovina se bo zljila v en sam močniti bazar, kjer si bo človek lahko nabavil, kar bo pozelel."

Zagledal se je v vodebarvno sliko na steni, predstavljajočo divjo in gorato okolico s ozko so tesko, zazidano na obeh straneh z velikanskimi kupi razpadajočih skal.

"To je pa konec sveta, kajne; kdor tam stane, naprej več ne more".

"Karmelska soteska", razlaga Hamelin. "Sestra jo je alikala, ko sem jaz študiral tamošnjo okolico. Vidite, med temi ogromnimi gomilami apnenca, ki tvorijo eno celo gorško stran, leži silna žila žveplenege srebca, da, srebren rudnik, ki bi po mejih računskih dajal ogromni dobiček tistemu, ki bi se lotil dela."

"Srebreni rudnik?" ponavlja Sakard hlastno. Karolina, zatopljena v misli, se je zdramila ob tem pogovoru. Naenkrat se ji je zdelo, da gleda tiste kraje.

"Karmel! Oh, kakšna puščava, kakšno samotarstvo! Večnozeleno mirte in pripekajoče solnce! Visoko v ozračju pa plavajo orli. Povsod mizerija in pustinja, a pod to mizerijo počiva srebreni zaklad, ki bi lahko spremenil pustinja v delavnice in cvetoča mesta in tiste izstradane množice v srečne ljudi!"

"Česta bi se lahko sezidala iz Karmela v Saint-Jean-d'Arc", nadaljuje mirno Hamelin. "Propričan sem, da bi se tam našlo tudi železo, kajti v sosednih gorah ga je dovolj. Proučeval sem tudi novo metodo čiščenja železne rude, s čimer se lahko naredi dvojni dobiček. Načrt je gotov — samo kapitala je treba."

"Karmelska srebrenorudniška družba" bi bilo pravilno ime", mrmra dalje Sakard.

Inženir je oživel in s plamtečimi očmi razkladal svoje načrte od začetka do konca — ogromno delo, kateremu je bil posvetil lepo število let in v katerem se je skrivala sijajna bodočnost, medtem ko je on ginil v pomanjkanju.

"To so le majhne stvari v začetku", je razlagal Hamelin. "toda poglejte to serijo načrtov! Tukaj so glavne poteze, popoln sestav železnice, ki križajo Malo Azijo od enega konca do drugega. Pomanjkanje primerne in hitrega prevoznega sredstva je glavni vzrok zapuščenosti, v kateri se pogreša ta bogata dežela. Tam nimate niti ene poštnice osrete; ljudi in blago potuje edinole na hrbtih mlaj in kamel. Pomislite, kakšna revolucija bi bila, če bi železnica prodira tisto puščavo! Industrija in trgovina bi se naenkrat podeseterila, zmagala bi civilizacija in Evropa bi imela odprta vrata v Orijent. O, če Vas ta stvar zanima, bova še govorila o podrobnostih, in Vi se boste čudili, čudili!"

In Hamelin si ni mogel kaj, da ne bi bil posegel do dna svojih lepših načrtov. Bilo je na njegovem potu v Carigrad, ko je prvič zasnel železniški sistem v Mali Aziji. Največ preglednice so mu dajale Tauruske gore, ali tudi tam je našel prelaze, čez katere bi se dale izpeljati železne tračnice. Izvršitev tega silnega načrta seveda ni bila lahka stvar. Najprvo je treba dobiti dovoljenje od turškega sultana in potem bi se lahko začelo s glavno črto iz Bruse v Bejrot čez Angoro in Alepo. Potem bi pa odepili stranske proge iz Smirne do Angore in od tam v Trebizond čez Bzerum in Sivas.

"In potem — in še potem ..."

Inženir je prenehal smehljaje. Njegov projekt je šel še dalje, ali ni imel poguma, da bi bil odkril vse. Bile so prevelike sanje.

"Oh, tiste planjave v vznožju Tauruskih gorah!" pravi madama Karolina, kakor da bi se vzdramila iz spanja. "Pravi paradiz! Zemlja je treba samo poščegetati, pa vam rodi v izobilju. Brekve, črešnje, fige in drugo sadno drevje se kar šibi pod težo sadu. In tiste oljke, murve — oh, celi gozdovi so jih! Življenje je pa tam tako lahko, tako prirodno v lahni in plavem ozračju."

Sakard se je zasmejal. Njegov smeh je izraščeval dobro voljo, ki ga je obšla vselej, kadar je čutil, da se mu smeje sreča. Hamelin je govoril še o drugih projektih, posebno o ustanovitvi banke v Carigradu, kjer ima precej zaslonbe, zlasti pri vezirju, a tu mu seže Sakard v besedo:

"Dovolj, dovolj! Že vidim, da je tam zemlja, po kateri se cedi med in mleko — samo prodati ga je treba!"

Nato položi roke na rame Karoline, ki je še zmiral sedela.

"Nikar ne obupavajte, gospa! Jaz Vas ljubim! Z Vašim bratom bom dosegel nekaj, da bosta oba srečna. Imejta potrpljenje in — čakajta!"

Tekom meseca, ki je sledil, je Sakard spet dobil nekaj dela inženirju. O svojih velikih podvzetjih je postal bolj molčeč, ali toliko bolj je pa premišljeval in študiral. Medtem je bilo njegovo prijateljstvo do Karoline vedno bolj tesnejše; posebno ga je navdušila njena skrb za njegove hišne razmere. Sakard, kot samec, je bil prisiljen prepustiti vsa hišna dela služabništvu, toda čimveč je bilo hlapcev in dekel, tem slabše se je gospodarilo. On, ki je bil tako zvit in natančen v zunanjem svetu, tako opresen pri vsakem podvzetju, da ga ne bi kdo osleparil, se ni nikdar zmenil za stvari, ki se gode v njegovi hiši, in posledica je bila, da ga je služabništvo strašno izkoriščalo; hišnih izdatkov je bilo trikrat več, kot jih je bilo treba. Vse to pa je hitro opazila madama Karolina in sprva je svetovala Sakardu, da naj malo bolj pazi. Ker se pa on še ni zmenil, je Karolina kratkoma posegla vmes in mu pri neki stvari prihranila precej izdatkov. To je razveselilo Sakarda in smehljaje ji je ponudil službo gospodinje v svojem stanovanju. Zakaj pa ne? Ona je itak iskala službo, in ker ne more dobiti priličnega mesta, čemu bi čakala? Njej se je pa zdelo ponudba rešna. Zakaj ne bi sprejela mesta in pomagala bratu s tristo franki mesečno, katere ji je ponudil Sakard? Karolina je prevzela gospodinjstvo in v enem tednu je reformirala Sakardovo stanovanje; odslovila je kuharja in njegovo ženo in na njuno mesto je najela kuharico, ki je tvorila poleg hišne in kočijaža vse služabništvo. Karolina je imela skrb čez vse. Pridržala je le enega konja in kočijo, skrbelo, da ni bil izdan en sam cent po nepotrebnosti, in v prvih dveh tednih je znižala hišne izdatke za polovico. Sakard je bil silno zadovoljen in v šali ji je rekel, da zdaj on njo ropa in da bi morala ona dobiti odstotke od vseh prihrankov.

(Dalje sledi).

Samo dve leti še...

Velik je bil sneg, gaz do cerkve slaba komaj za silo shojena. — Pojded pa sama k polnočnici, Nežika, — je rekel oče in sedel k ženi.

— Sama? — je vprašala Nežika nekako boječe, a se ozrla. V srcu ji je poskočilo in zavrisnilo kakor od neznane radosti.

— Sama, — je ponovil oče in se ozri na ženo, ki se je naslanjala s hrbtom ob toplo peč. — Glej, mati je danes šele vstala. Kako bi šla v tem snegu in v tem mrzcu! Moje noge se pa že stare in kri v žilah shlajena. Strah te ne bo; koga tudi... K sosedovim stopi, saj greš mimo in skupaj idite.

— Pa pojdem! — je odgovorila Nežika in pogledala očeta. Zadelo se ji je, da je na tem osušnem in srgubnem licu skrb, da je v tem glasu, na viden vsakdanjem, kakor bojazan. In zabolelo jo je zdaj v duši, ker je bilo poskočilo in zavrisnilo njeno srce od radosti.

"Po polnočnici pa se ne mudi in se hitro vrni, — je nadaljeval oče. — S sosedovimi se vrni; isto pot imate.

Primikala je in se zagledala v kot, kjer so stale jašlice. Zvezda je visela nad njimi, poslačena s zlato peno. Okrog jašlic so stali razvrščeni pastirji s ovcami. Nekateri so imeli ovce v rami, naseč jih Jesuščku, ki je ležal v jašlicah, gol in siromašen, kakor sta bila siromašna roditelja, Marija in Jožef. Zadržal pa se je dvigalo mesto Betlehem.

— V cerkvi so jašlice še lepše, — je pomislila Nežika tako na pol, toliko, da se je komaj zavedala teh misli. Zakaj njene misli so se bavile z nečem drugim.

— Ali je prišel domov ali ne? — jo je zasrbelo. — Sosedova Micika je pravila, da pride in nji je povedala njegova sestra Lizika. Pisal je... Tistile pastirček pa stoji tako nerodno tam, ves nagnjen, — je rekla z ustmi, ne s srcem. Stopila je tja v kot in popravljala pastirčka... — Če je prišel, pojde k polnočnici, — je rekla s srcem in ustnic se niso sganile. — Morda se najdemo na cesti in pojdemo skupaj; nazaj pa gotovo.

Poskočilo je v njenem srcu in zavrisnilo, a ko se je ozrla k peči, jo je zapeklo v lice. Materin pogled se je dotikal njenih lic in trzil na srce, kakor da hoče videti tiste skrivne, globoke misli.

— Zakaj s sosedovimi? — se je dvignilo v njej kljubovalno in pogledala je skozi okno, kakor da se hoče skriti materinim očem. — Z Miciko, ki mu je zadnjič pisala in ga vabila... — Stisnila je ustnice in čuden leak je bil v njenih očeh. Skozi okno so gledale rzevede in zimska noč je izgledala hladne roke. — Saj si mu tudi pisala, glej, pa ti je odgovoril! Ali je Miciki odgovoril? V tistem pisnu, ki ga je pisal tebi, je posdravil Miciko. Zakaj bi jo posdravil v tvojem pisnu, če bi hotel odgovoriti?

— Kako sem neumna, — je pomislila in stopila od okna. Pogledala je na uro na steni in se začudila: — Enajst je že?

— Čas bo, da se napraviš, — je rekel oče, — in glej, da se ne prehladiš! Dobro se zavij! — Glas njegov je bil skrbeč, mehak. Kmalu za tem so se tiho zaprla velna vrata...

Sosedova Micika je stopila pravkar od hiše v ozko gaz, komaj shojeno, ko je prišla Nežika, zavita v veliko volneno ruto, belo in lepo pleteno in s šidanim robcem na glavi.

— Kakor domenjeno, — je vzkliknila Micika in se ni ustavila. — Ali sama?

— Sama, — je odgovorila Nežika. — Oče je ostal doma.

— In mati? Ali ji je boljše?

— Danes je že vstala... Kaj pa ti?

— Tudi sama. Drugi so že spredaj videli?

Tam spredaj v megli je videla Nežika temne sence, ki so se premikale. — Kdo pa je vse tam?

— Oče, brat in setra in... ugani, kdo še?

Obrnila se je sredi oske poti, da je krilo, da si je bila podvezana, odmedlo sneg v krogu. Nežika je čutila, da ji srce utripje, kakor da ga nekaj veže v tesne sponi in lea so ji še bolj zardela.

— No, ne uganet!

— Kako bi, — je rekla z negotovim glasom, ki je podrtaval.

— France, — je rekla Micika in zategnila zadnji slog. In sopes

je pomedla s krilom sneg v polkrogu.

— Ali je doma? — je vprašala Nežika in ni opazila, kod stopa. Tiščalo jo je v grlu. Sama ni vedela, ali radost ali grenkost.

— Danes je prišel. Lepo mu pristojna uniforma. In zvezde ima na ovratniku, na vsaki strani po eno in jabolka na prsih, iz rdečega sukna narejena!

— Zvezde in jabolka iz rdečega sukna narejena, — je ponavljala Nežika in še bolj jo je tiščalo v grlu. — In takega je videla Micika prej, nego ona! — Postalo ji je tako hudo, da bi najraje zajokala. Razdalja med njima in samsami spredaj se je krčila. Očividno so hodili počasneje, da jih Micika dohiti. Nežika je že razločila posamezne osebe. Videla je spredaj, čisto spredaj Franceca. Večkrat je zasakal glavo k ostalim kakor da jim pripoveduje kaj. In tedaj se je v zelenkasti svetlobi zasvetila medena roža na paški kapi. In ko je stopil, ne paže pri pripovedovanju, na stran, v sneg, so se mu zazibala rdeča jabolka na prsih.

— K sosedovim je prišel, — je pomislila. — K nam ga pa ni bilo! Pa mi je obljubil, da nas obišče, ko pride na dopust.

— Kaj si tako tiho? — je vprašala Micika.

— Ne ljubi se mi nocej, — je odvrnila Nežika.

— Ne ljubi ti se? ... Kaj pa ti je? — je vprašala Micika in se ozrla po strani po Nežiki, kakor v začudenju.

— Zakaj ni prišel k nam? — je vprašala Nežika in ni slišala Micikinega vprašanja. V srcu se ji je dvigalo nekaj kakor val in rastle. In ko je obrnila Micika glavo k nji in jo nekaj vprašala, je planilo v njene oči.

— K Miciki je prišel, glej, k tebi ga ni bilo!

— Zakaj ne odgovoriš? — se je začudila Micika.

— Ali si kaj vprašala? — je rekla Nežika.

— Glej jo, — se je nasmejela Micika. — Kakor da bi ne imela ušes. Pravim, da nas France od polnočnice pospremi in potem ostanemo nekaj časa pri nas, do sžutranje muke.

— Jaz moram domov, — je odgovorila Micika samolko in jok ji je bil grlu. V srcu pa ji je reklo: — Glej, k sosedovim pojde, k Miciki. K tebi ga ne bo. In vendar je obljubil.

— Daleč nimaš od nas, — je rekla Micika, — in če prideš nekoliko pozneje domov, ti ne bodo ničesar rekli. Povej, da si bila pri nas.

— Ne grem, — je odvrnila Nežika in jeza in srd sta ji gledala iz oči.

Kakor da so se zvonovi začudili nad nepričakovano jezo v Nežikinih očeh, kakor da so se začudili, da nocej v noči, ko bi v najslabšem srcu človeškem kraljeval mir in dobra volja, vstaja nevolja in srd, so se oglasili drug za drugim od najmanjšega do največjega. Kakor čudenje in vprašanje so bili ti posamezni vzkliki zvonov, ki so planili v polnoč nedanoma in s glasnim krikom, kakor plane človek, nenadoma vzbujen, ter se strnili v skupen klic in peli pomirjajoče in oznanjujoče: Gloria... mir ljudem...!

— Še zamudili bova, — je vzkliknila Micika in pozabila na osorni Nežikin odgovor.

— Da sva tako pozni, — je vzdihnila Nežika in vse tisto, kar je vstajalo v njenem srcu in rastle in gledalo skozi njene oči, je izginito. Samo nekaka tiha plahost je ostala, kakor po storjenem grehu, ki se ga človek komaj zave šele potem, ko je storjen.

Zasopli sta prihiteli do cerkve, ko se je izgubil zadnji odmev zvonov.

— Nisve zadnji, — se je nasmešnila Nežika in lažje ji je postalo.

— Iz noči so se pojavljale zdajpa zdaj zapoznele sence, nagle, kakor da se izmotavajo iz nje in izginjale v cerkev. V polnočni temi, razsvetljeni z megleno svetlobo migljajočih zvezd, ki so bile, kakor da se iz večnosti namihava nebroj otroških oči, se je zdela cerkev kakor skrivnosten grad in pravilo. In sence, ki so izginjale vanjo kakor zakleti duhovi, ki prihajajo, da zborujejo.

In vsakokrat, ko so se odprla cerkvena vrata, je zasrknilo v tečajih teško, vzdihujoče, kakor da je planila in noči z grebi obložena duša nespokornikova. Širok,

poln val svetlobe je pogledal v noč, kakor oči velikana, krogom zbujenega.

Skozi srednja velika vrata sta stopili Micika in Nežika. Na svetlostencih in oltarjih je gorelo svetlo sveč. Po zaduhlem, vročem zraku je dihalo in legalo na prsi. Po cerkvi pa se je majalo mesto glav, druga pri drugi, kakor v vetru zrelo klanje na nji. — Bleak sveč je z zamoklim odsevom žareč na svilenih robovih ter se svetil tuintam v različnih barvah, kakor v posmeh nekaterim ravnim, in perkalnatim, katerim so se pomizno majali konci na tilnikih, kakor da se zgražajo nad praproseno razkošnotjo, ki se šopiri s ovoj v hramu božjem. A tam v sličah leži Izveličar, ubog in nag in zebe ga.

Micika in Nežika sta se prešli skozi moške vrste naprej na levo stran. Tu sta obstali. Hotela sta še naprej, bližje oltarja. Ali vsa ta množica žensk je bila kakor neprodiren, silen jez. Niti kaplja ne prodre skozi.

— Pa ostaneva tu, — je salspetala Micika.

— Poleg moških, — se je vstrašila Nežika.

(Konec prihodnjiti.)

Iz delavskega sveta

(Nadaljevanje iz prve strani)

Skeb pa je največjega zanimanja vredna stvar na svetu, kar trga takorekoč košček kruha od ust svojim sodelavcem in njih vtrokom.

Tudi drugi slovenski listi so prošni, da ponatisnejo to poročilo in na ta način opozorijo vsa rojake na tukajšno stavko.

Poročevalce.

Canonsburg, Pa. V tukajšnjih tovarnah za pločevino, Steel & Iron Works, kjer je zaposlenih večina Slovencev, smo dne 1. julija zaštrajkali za zvišanje plače in pripoznanje unije. Skebor si bilo in že 17. junija so nam operatorji primali unijo in 13 1/2% zvišanja plače. Z dnem 24. julija se je z delom zopet pričelo.

Poročevalce.

Za naše tarmarje.

KAKŠNE BARVE SO PRAVI OREHOVE LUPINE.

Barva orehovih tropin nikar ni odločilna za njih pristnost. Orebove tropine so ostanki, ki se dobivajo pri izdelovanju ojač podzemeljakega oreha. Podzemeljski oreh je rastlina vročega polnebnja in prihaja k nam večinoma iz Srednje Afrike. Ker je pot do dolgo in ker sveži podzemeljski oreh postane kmalu rad izrek, se to pošiljajo k nam večinoma v metno pri ognju sušene podzemeljske orehe, in ker nimajo v se svrhu primernih peči, prihaja k nam rehom dim, kakor v starih sušilnicah za sadje. Tropine iz takih sušenih orehov so seveda bolj temne barve. Pošiljajo se pa tudi sa sohnou sušeni podzemeljski oreh, ki daje čisto bele orebove tropine, ki se dobivajo v trgovini pod imenom "rifisk tropine". Vseled delgega pota in zlasti valed velike vročine na parnikih se pa tako povrhu sušeni oreh kaj radi pokvarijo, postanejo žarki in potem se tudi tropine žarke, dasi so lepo bele, so lahka zdravju živine škodljivi. Iz tega vzroka so nam orebove tropine, če so drugače pristne, ljubše temne barve kakor svetle ali celo bele.

KAKO SE DELA IZ KROMPIRJA SPIRIT?

Za izdelovanje špirta iz krompirja so potrebne posebne naprave in priprave, ki se jih majhni farmer ne more poslužiti, kajti izdelovanje špirta iz krompirja je tvorniško podjetje, ki se le (veliki) izplača, če je tvornica dovolj velika. Kratko povedano je način izdelovanja špirta iz krompirja naslednji: S pomočjo pare se krompir raskuha, in sicer tako, da se njegov skrob izpremeni v kley. Kley se potem mora izpremeniti v sladkor, in sicer s privedkom menovega sladu, ki ima v sebi nekaj snov, ferment z imenom diastaza, ki to pretvorenje izvrši. Na ta način se dobi sladka krompirjeva žonta, in če se pridenje dože, pa sladkor pokopi, t. j. se cepi v alkohol in ogljikovo kislino. Iz pokipele žonte se potem loči ta špirit.